

Gedocumenteerd schrijven van een betoog of beschouwing

Algemene informatie

Vak

Nederlands

Leerjaar / sector

Bovenbouw havo/ vwo

Context

Leerlingen schrijven een betoog of een beschouwing voor een online jongerenmagazine, waarbij zij kunnen kiezen uit drie onderwerpen. Voorafgaand aan de toets hebben zij een documentatiemap aangelegd over één van de onderwerpen. Op die manier heeft de leerling zich verdiept in het onderwerp, waarna hij voor de schrijfofdracht kan bepalen of hij een betoog of beschouwing schrijft. De keuze voor één van beide tekstgenres wordt hiermee betekenisvol: de leerling heeft op basis van zijn onderzoekje een standpunt ingenomen dat hij kan beargumenteren in een betoog, of hij neemt bewust geen standpunt in en laat ruimte voor een eigen mening in een beschouwing.

De focus van instructie ligt op opbouw, argumentatie en brongebruik in deze schrijfofdracht.

Welke leerdoelen en succescriteria worden hier getoetst?

Leerdoelen in deze schrijfofdracht

Ik leer:

- Betogen of beschouwen waarbij ik inhoud en vorm afstem op het doel (overtuigen of meningvormend) en publiek (onbekend, informeel).

Succescriteria betoog

Ik kan:

- het betoog indelen in een inleiding, kern en slot;
- in de inleiding de aandacht van de lezer trekken en het onderwerp introduceren;
- in het middenstuk overtuigende argumenten benoemen die aansluiten bij mijn standpunt;
- de argumenten ondersteunen met subargumenten uit bronnen die aansluiten bij het betreffende argument;
- het tegenargument overtuigend weerleggen en ondersteunen met subargumenten uit bronnen;
- in het slot het standpunt herhalen, een samenvatting van de belangrijkste argumenten en een pakkende uitsmijter geven;
- de tekst afstemmen op doel en publiek;
- op een correcte manier bronnen citeren en parafraseren;
- op een correcte manier verwijzen naar bronnen.

Succescriteria beschouwing

Ik kan:

- de beschouwing indelen in inleiding, middenstuk en slot;
- in de inleiding de aandacht van de lezer trekken en het onderwerp introduceren;
- in het middenstuk een onderwerp vanuit verschillende perspectieven belichten aan de hand van bronnen, waarbij vanuit elk perspectief duidelijk antwoord wordt gegeven op de vraagstelling;
- in het slot een samenvatting van het middenstuk geven, een conclusie die ruimte laat voor de mening van de lezer, en een pakkende uitsmijter;
- de tekst afstemmen op doel en publiek;
- op een correcte manier bronnen citeren en parafraseren;
- op een correcte manier verwijzen naar bronnen.

Materialen / hulpmiddelen

- Documentatiemap met bronnen (zie de opdracht in bijlage 1)
- Schrijfopdracht

Uitleg schrijfopdracht (voor leerlingen)

Schrijfopdracht

Voor een online jongerenmagazine ben je gevraagd een tekst te schrijven. Ze hebben je gevraagd een keuze te maken uit een van de volgende onderwerpen: jongeren en digitalisering, jongeren en slaapproblemen of beeldvorming in muziek.

Het magazine laat aan jou de keuze over welk onderwerp je wilt gaan schrijven. Je mag ook zelf bepalen of je jouw standpunt wilt uitdragen en dus een betoog gaat schrijven, of dat je mensen aan het denken wilt zetten, een eigen mening wilt laten vormen en dus een beschouwing gaat schrijven.

De tekst moet tussen de 500-600 woorden zijn, waarbij je je richt op het publiek van het online magazine: jongeren.

In de afgelopen weken heb je al een documentatiemap aangelegd over één van deze volgende onderwerpen (zie bijlage 1). De bronnen die je hebt verzameld in je documentatiemap gebruik je voor je argumenten.

Op basis van je documentatiemap heb je met je docent een stelling/ vraagstelling afgestemd. Zo niet, dan kun je een van de onderstaande stellingen of vraagstellingen kiezen.

1. Jongeren en sociale media:

- Betoog: Stop met gamen, social media en YouTube. Je leert er niets van. Probeer jouw leeftijdgenoten te overtuigen van jouw standpunt hierover.
- Beschouwing: Welke voor- en nadelen hebben sociale media op het leven van jongeren? Zorg dat de leeftijdgenoten die jouw tekst lezen zich een mening kunnen vormen over dit onderwerp.

2. Slaap:

- Betoog: Scholen in het voortgezet onderwijs moeten hun begintijd verlaten. Probeer jouw leeftijdgenoten te overtuigen van jouw standpunt hierover.
- Beschouwing: Wat zijn de gevolgen voor slaapproblemen onder jongeren? Zorg dat de leeftijdgenoten die jouw tekst lezen zich een mening kunnen vormen over dit onderwerp.

3. Beeldvorming in de muziek:

- Betoog: Muziek met vrouwonvriendelijke teksten moet geweerd worden op festivals. Probeer jouw leeftijdgenoten te overtuigen van jouw standpunt hierover.
- Beschouwing: In hoeverre hebben artiesten een voorbeeldfunctie voor jongeren? Zorg dat de leeftijdgenoten die jouw tekst lezen zich een mening kunnen vormen over dit onderwerp.

Je betoog wordt beoordeeld op de volgende criteria:

- De inleiding is scherp geformuleerd en bestaat uit een enthousiasmerende startzin, introductie van je onderwerp en een stelling.
- Je gebruikt verschillende argumenten, elk argument is overtuigend en sluit aan bij het standpunt.
- De informatie uit de bronnen (subargumenten) die je als ondersteuning gebruikt, sluit aan bij het betreffende argument.
- Het tegenargument sluit aan op het standpunt, is overtuigend weerlegd, en wordt ondersteund met informatie uit de bronnen (subargumenten).
- Het slot bevat een krachtige herhaling van het standpunt, een heldere samenvatting van de belangrijkste argumenten en een pakkende uitsmijter.
- Je citeert en parafraseert bronnen op een correcte manier.
- Je verwijst op een correcte manier naar bronnen.

Je beschouwing wordt beoordeeld op de volgende criteria:

- De inleiding is scherp geformuleerd en bestaat uit een enthousiasmerende startzin, introductie van je onderwerp en een vraagstelling.
- Elk perspectief is duidelijk beschreven en geeft antwoord op de vraagstelling.
- De verschillende perspectieven geven verschillende antwoorden op de vraagstelling.
- Het slot bevat een samenvatting van de verschillende perspectieven, een conclusie die ruimte laat voor de mening van de lezer, en een pakkende uitsmijter.
- Je citeert en parafraseert bronnen op een correcte manier.
- Je verwijst op een correcte manier naar bronnen.

Welke criteria uit de checklist zijn terug te zien in deze schrijfo opdracht?

- De schrijfo opdracht heeft als doel het schrijven van een complete tekst, waarin de leerling zelf formuleert en structureert.
- Er is in de schrijfo opdracht aandacht voor het onderwerp, het schrijfdoel, het publiek en de beoordelingscriteria.
- De schrijfo opdracht is herkenbaar: de onderwerpen sluiten aan bij de belevingswereld van de leerling en deze heeft tijd gehad om zich in het onderwerp te verdiepen.
- De schrijfo opdracht biedt de leerling keuze in onderwerp en in tekstgenre.
- De schrijfo opdracht nodigt uit tot een kritische reactie op meerdere bronnen.

Differentiatie en variatie

- Je kunt zelf onderwerpen zoeken die aansluiten bij een maatschappelijk thema en de belevingswereld van de leerling.
- Je kunt leerlingen zelf op zoek laten gaan naar een onderwerp.
- Je kunt leerlingen bij het onderwerp ook zelf een stelling (betoog) of vraagstelling (beschouwing) laten formuleren.
- De schrijfpdracht kan gecombineerd worden met mondelinge taalvaardigheid, waarin je leerlingen laat debatteren over een stelling.
- De documentatiemap kun je ook meewegen in je beoordeling. Verhelder voor de documentatiemap dan ook de succescriteria, zodat leerlingen weten waaraan de map moet voldoen.
- Behalve op de hierboven beschreven beoordelingscriteria kun je er ook voor kiezen de taak te beoordelen op andere punten, zoals brongebruik en spelling. Dit hangt samen met de focus van instructie.

Terugblik en tips van de ontwikkelaar

Reflectie op de aanpak

- Bekijk met de leerlingen welke (soort) teksten uit de documentatiemap behulpzaam zijn tijdens de toets, en welke wat minder.
- Het is belangrijk om met elkaar zoektips te formuleren, zodat de leerling weet hoe hij aan goede artikelen kan komen.
- Bespreek met leerlingen waarom ze voor een betoog dan wel een beschouwing kiezen. Het is voor hen goed om hierover na te denken, zodat zij een bewuste keuze maken (hebben zij een duidelijke mening over een onderwerp en kunnen zij die goed onderbouwen, of zijn ze juist aan het twijfelen gebracht en kunnen ze uitleggen waarom?).

Tips voor gebruikers

- Kies bewust voor een focus van instructie en beoordeel de schrijfpdracht alleen op de criteria die ook in je lessen aan bod zijn gekomen.
- Beoordeel leerlingen enkel op de succescriteria die ook in de schrijfpdracht beschreven staan en waarin je onderwijs hebt gegeven.
- Laat leerlingen in de lessen voorafgaand aan deze schrijftoets exemplarische voorbeelden van betogen en beschouwingen bestuderen, vergelijken en met elkaar bespreken. Waarom is de ene tekst beter dan de andere? Welke elementen moeten leerlingen dan zeker gebruiken in hun eigen tekst?
- Reflecteer met je leerlingen op het proces en de aanpak: hebben de leerlingen de juiste keuze voor een genre gemaakt? Waaruit blijkt dat?

Auteur

Nienke van der Spek

Ze is werkzaam op het Dollard College, locatie Hommesplein, als docent Nederlands bovenbouw.

Deze schrijfoopdracht is tot stand gekomen met medewerking van Inge Jansen en Roeland Harms (SLO). Het beoordelingsmodel in samenwerking met Ester Arends (Cito).

Bijlage 1

Globaal beoordelingsmodel

Pré-conditie (optioneel): De leerling heeft voldaan aan de eisen (criteria) van de opdracht.	nee	ja
--	-----	----

Als docent kun je overwegen om alles wat de leerling als voorbereiding op de uiteindelijke schrijfopdracht moet doen, mee te nemen in de beoordeling. De zogenaamde pre-condities. Bij deze schrijfopdracht moet de leerlingen de volgende taken uitvoeren:

Pre-condities

- de tekst bevat 500-600 woorden
- de leerling heeft bij het gekozen onderwerp een documentatiemap gemaakt
- de leerling heeft een bouwplan gemaakt
- de tekst is een beschouwing of een betoog

Het schrijfdoel is bereikt (betogen of beschouwen)	onvoldoende	voldoende	goed
--	-------------	-----------	------

Het eindproduct is afgestemd op publiek (woordgebruik en toon passend bij schrijfproduct)	onvoldoende	voldoende	goed
---	-------------	-----------	------

Het schrijfproduct heeft een pakkende opening/inleiding met daarin een standpunt (betoog) of een vraagstelling (beschouwing)	onvoldoende	voldoende	goed
--	-------------	-----------	------

Argumentatie is helder en overtuigend	onvoldoende	voldoende	goed
---------------------------------------	-------------	-----------	------

Brongebruik is goed toegepast	onvoldoende	voldoende	goed
-------------------------------	-------------	-----------	------

Het slot past bij de gekozen tekstsoort (beschouwing / betoog)	onvoldoende	voldoende	goed
--	-------------	-----------	------

Bijlage 2

Aanleggen van een documentatiemap

De komende weken ga je in groepjes van drie of vier leerlingen een documentatieverzameling aanleggen. Deze verzameling wordt de basis voor de schrijfopdracht. Je gebruikt de map dus de gehele periode!

Werkwijze:

- Vorm een groepje van drie of vier klasgenoten.
- Kies één van de onderstaande onderwerpen.
- Ga op zoek naar artikelen die passen binnen dit thema. De artikelen moeten aan een aantal voorwaarden voldoen:
 - [Vul hier als docent de voorwaarden in waaraan de artikelen moeten voldoen.]

Wat doe je vervolgens met de artikelen?

- [Vul hier in wat leerlingen precies moeten doen met de artikelen, zoals het formuleren van deelvragen en/of het onderstrepen van antwoorden bij deze deelvragen in de artikelen. Zorg ervoor dat leerlingen geïnstrueerd worden in het lezen van de artikelen en het vinden van informatie voor het onderwerp. Beschrijf ook of ze de documentatiemap mee mogen nemen naar de toets of enkel de samenvattingen. Bedenk ook of je de documentatiemap mee wil nemen in de beoordeling. Dat kan, maar geef dan duidelijk het leerdoel en de succescriteria voor de documentatiemap aan.]

Indeling documentatiemap

- [Voeg eventueel hier toe hoe je wilt dat de documentatiemap wordt ingedeeld. Je kunt hier eisen formuleren m.b.t. het voorblad, het aantal woorden, enz.]

Onderwerpen¹

Hieronder worden de verschillende onderwerpen kort toegelicht. Deze toelichting is uiteraard niet volledig, je kunt zelf ook andere deelonderwerpen bedenken die passen binnen het thema.

Jongeren en sociale media

Niet eerder spendeerden jongeren zoveel tijd online. En dat intensief mediagebruik invloed heeft op het brein van jongeren lijkt wel zeker. De wetenschap heeft uitputtend bewezen dat de adolescentie een periode is waarin de hersenen nog volop in ontwikkeling zijn en bloot staan aan invloeden van onder meer leeftijdgenoten. Tegelijk neemt de invloed van de ouders langzaam af. [...]. In deze periode reageren jongeren die vaak sociale media gebruiken enerzijds extra sterk op signalen dat ze erbij horen, bijvoorbeeld via likes die ze op Instagram krijgen, maar zijn ze anderzijds extra gevoelig voor buitensluiting, zoals uitsluiting van groepsapps. Verder hebben hun emoties vaak de overhand bij de beoordeling van mediaberichtgeving, waaronder nepnieuws.

Onbekend (2018, 21 februari). *Hoe het online leven jongeren beïnvloedt*. Geraadpleegd op 22-11-2019 van <https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2018/02/hoe-het-online-leven-jongeren-beïnvloedt>.

Zoek meer bronnen die te maken hebben met een van onderstaande deelonderwerpen:

¹ De hier gegeven uitleg bij de drie onderwerpen zijn voorbeelden die je uiteraard naar eigen inzicht kunt aanpassen.

- Sociale media verkleinen het zelfvertrouwen van jongeren.
- Door de sociale media weten jongeren wat er in de wereld allemaal gebeurt.
- De nadelen van Facebook en Instagram.

Slaap

Steeds meer jongeren ervaren slaapproblemen en hebben een chronisch slaapttekort. Dit komt omdat in de puberteit je biologische klok verandert.

"Ik denk dat ik het beste kan omschrijven alsof er watten in mijn hoofd zaten", zegt Liz (19). Vanaf haar veertiende jaar kreeg ze moeite met in slaap komen. En daardoor natuurlijk ook met de volgende ochtend vroeg uit bed komen. "Na een paar nachten van vier à vijf uur slaap was ik niet meer uit bed te branden, ik had er de energie niet voor. Mijn moeder kon dan zeuren of schreeuwen wat ze wilde, maar ik bleef gewoon in bed liggen. Op school leek het alsof alles langzamer ging. Ik kon me moeilijk concentreren, soms viel ik in slaap tijdens de les."

Pol, R. van de. (2016, 19 oktober). *Met een jetlag de middelbare school door: slaapttekort is een groot en serieus probleem onder pubers*. Geraadpleegd op 24-10-2019 van <https://www.rtlnieuws.nl/magazine/artikel/372026/met-een-jetlag-de-middelbare-school-door-slaapttekort-een-groot-en-serieus>).

Zoek meer bronnen die te maken hebben met een van onderstaande deelonderwerpen:

- De gevolgen van een slaapttekort.
- Het tijdstip waarop de school begint.

Vrijheid van meningsuiting in de muziek

Na ophef over vrouwonvriendelijke uitspraken door rapper Boef hebben twee muziekfestivals en een reisorganisatie optredens van de rapper afgezegd.

Rapper Boef, die deze week in opspraak raakte vanwege vrouwonvriendelijke uitspraken op Snapchat, is **niet meer welkom** bij muziekfestival Paaspop, waar hij in maart zou optreden. Deze donderdag maakte ook muziekfestival Muze Misse in Oss bekend zijn optreden op 1 juli te annuleren.

Lie, L. (2018, 4 januari). *Boycot Boef breidt uit, en waar komt 'kech' eigenlijk vandaan?* *NRC Handelsblad*. Geraadpleegd op 30-1-2018 van <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/01/04/boycot-boef-breidt-uit-en-waar-komt-kech-eigenlijk-vandaan-a1587123>.

Zoek meer bronnen die te maken hebben met een van onderstaande deelonderwerpen:

- Er wordt in de muziekwereld met twee maten gemeten.
- Iedereen moet kunnen zingen wat hij wil.
- Rappers hebben een voorbeeldfunctie.

